

Zżycia Stowarzyszenia

ODiS – czym jest i jak ma nam służyć?

Jak wiemy, Stowarzyszenie Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie ze swym statutem, jest dobrowolną organizacją społeczno-zawodową środowiska polskich notariuszy. Wśród celów Stowarzyszenia znajduje się między innymi jednoczenie polskiego notariatu wokół tradycyjnych wartości uzasadniających publiczne zaufanie do czynności i dokumentów sporządzanych przez notariuszy, ochrona prestiżu i dobrego imienia środowiska notarialnego, formułowanie opinii notariuszy we wszystkich żywotnych dla nich sprawach, sprawowanie opieki i udzielanie różnorodnej pomocy notariuszom, a także prowadzenie działań w celu rozwijania świadomości i kultury prawnej społeczeństwa oraz popularyzacji prawa. To oczywiście tylko niektóre z celów statutowych, ale z nich właśnie wynikła potrzeba podjęcia opisywanej tu działalności.

Od jakiegoś czasu Stowarzyszenie, jako organizacja społeczna, uczestniczy w postępowaniach karnych, w których notariusze biorą udział w charakterze oskarżonych. Niestety, zdarzają się i zdarzać się mogą takie procesy w przyszłości. Podstawą naszego udziału jest art. 90 k.p.k., który **stanowi**, że do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego udział w postępowaniu może zgłosić przedstawiciel organizacji społecznej, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony interesu społecznego lub ważnego interesu indywidualnego, objętego zadaniami statutowymi tej organizacji, w szczególności ochrony wolności i praw człowieka. Sąd dopuszcza przedstawiciela organizacji społecznej, jeżeli leży to w interesie wymiaru sprawiedliwości.

Do tej pory żadne z naszych zgłoszeń nie spotkało się z odmową sądu i pełnomocnicy ustanowieni uchwałą Zarządu Głównego zyskiwali możliwość wglądu w postępowania sądowe. Informacje gromadzone w sposób spontaniczny przyczyniły się do refleksji nad stanem percepcji prawa o notariacie i stanem świadomości co do specyfiki naszego zawodu w organach przygotowujących akty oskarżenia, a następnie osądzających konkretne zdarzenia. Nie była to refleksja optymistyczna. Powstało natomiast mocne poczucie, że – nie przesądzając o winie – Stowarzyszenie, realizując swe cele statutowe, musi, biorąc udział w toczących się postępowaniach, przychodzić notariuszom z pomocą. Pomoc ta powinna mieć wymiar podwójny: indywidualny – niosąc akceptowane przez zainteresowanych wsparcie dla nich, ich rodzin i obrońców, jak również wymiar ogólny – gromadząc materiały i informacje celem ich analizy i wyciągania wniosków generalnych. Pragnę zwrócić uwagę, że informacja gromadzona w sposób nieuporządkowany nie da się wykorzystać. Wiadomości nieoficjalne i rozproszone mogą się okazać do niczego nieprzydatne. A przecież materia, z którą mamy tu do czynienia, jest bardzo delikatna, a rola Stowarzyszenia nie mniej delikatna – to nie tylko służenie wsparciem i pomocą koleżeństwu, które znalazło się w niezwykle trudnej sytuacji, ale również służenie wsparciem i pomocą ogółowi notariuszy wnioskami płynącymi z wiedzy o toczących się postępowaniach, a także ze studiów nad tymi postępowaniami. Z nadzieją, że postępowań karnych nie będzie wiele, stwierdzić należało, że usystematyzowanie gromadzonych informacji, zabezpieczenie ich tajności, wykorzystanie ich do syntez będzie konieczne. Okazało się, że w rękach naszych znajduje się, lub znajdować się może, określony zasób informacji i wiedzy. Aby zasobem tym odpowiednio gospodarować i umiejętnie wykorzystywać, niezbędne są procedury. Aby zapewnić skuteczne stosowanie procedur niezbędna jest struktura. Tak właśnie zrodził się pomysł, że nadającą się do tego celu strukturą będzie Ośrodek Dokumentacji i Studiów Zarządu Głównego SNRP (zwany w skrócie **ODiS**).

Początkowe prace koncepcyjne toczyły się w ramach Zarządu Głównego. Po przedstawieniu przyjętej przez Zarząd koncepcji, IV Zwyczajny Zjazd Stowarzyszenia uchwałą nr 13/X/2008 z 11 października 2008 r. wyraził Zarządowi Głównemu zgodę na powołanie ODiS-u. W wykonaniu

tej Uchwały Zarząd Główny Stowarzyszenia w dniu 23 lutego 2009 r. podjął uchwały następujące:

– nr 16/II/2009 w sprawie powołania ODiS (na podstawie uchwały Zjazdu Krajowego),

– nr 17/II/2009 w sprawie nadania Statutu ODiS,

– nr 18/II/2009 w sprawie powołania dyrektora ODiS.

Zgodnie z uchwałą nr 16/II/2009 ODiS jest placówką Zarządu Głównego SNRP, finansowaną z budżetu Stowarzyszenia, a obsługę kancelaryjną prowadzi Biuro Zarządu Głównego SNRP. ODiS został powołany w celu organizowania udziału Stowarzyszenia Notariuszy RP w postępowaniach sądowych, aby notariuszom uczestniczącym w tych postępowaniach służyć wsparciem i pomocą, a także w celu gromadzenia informacji i dokumentów związanych z tymi postępowaniami, analizowania i wyciągania wniosków ze zgromadzonych materiałów, jak również w celu służenia wsparciem i pomocą ogółowi notariuszy wiedzą płynącą ze studiów nad tymi zagadnieniami.

Do zadań ODiS należy:

1) organizowanie udziału Stowarzyszenia Notariuszy RP w postępowaniach karnych i cywilnych, w których notariusze występują jako oskarżeni lub odpowiedzialni za szkody, zgodnie z przepisami proceduralnymi tych postępowaniań, a także typowanie i ustanawianie pełnomocników do udziału w imieniu Stowarzyszenia Notariuszy RP w takich postępowaniach,

2) ewidencjonowanie, gromadzenie, przechowywanie, opracowywanie, zabezpieczenie, udostępnianie informacji i dokumentów z toczących się postępowaniań karnych i cywilnych, w których notariusze występują jako oskarżeni lub odpowiedzialni za szkody, a w których Stowarzyszenie, uczestnicząc zgodnie z przepisami proceduralnymi tych postępowaniań, ustanowiło pełnomocników, z poszanowaniem ochrony danych osobowych osób, których dotyczą zgromadzone informacje i dokumenty, zgodnie z ustawą z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, ze zm.) – zgodnie z zasadami określonymi w statucie,

3) udostępnianie zgromadzonych informacji i dokumentów do zapoznania się, do badań, analiz i studiów – zgodnie z zasadami określonymi w statucie.

Omawiana uchwała nr 16/II/2009 wprowadza również podstawowe zasady ustroju powołanego organizmu: zgodnie z § 2 ODiS kierowany i reprezentowany jest przez Dyrektora ODiS, który swą funkcję sprawując społecznie, powoływany i odwoływany jest uchwałą Zarządu Głównego SNRP na kadencję trwającą trzy lata. Szczególny nacisk położony jest na zabezpieczenie poufności i tajemnicy. I tak – zgodnie z § 3 – Dyrektor ODiS jest obowiązany, także po upływie kadencji albo zaprzestaniu pełnienia funkcji z innych przyczyn, do zachowania w tajemnicy wiadomości, do których miał dostęp w związku z wykonywaną funkcją. Nie dotyczy to faktów powszechnie znanych; do tak pojętej tajemnicy mają zastosowanie przepisy o tajemnicy służbowej w rozumieniu art. 2 punkt 2 ustawy z 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631, ze zm.). Dyrektor ODiS składa Zarządowi Głównemu raz w roku, do końca pierwszego kwartału, pisemną informację o działalności ODiS, a na żądanie Prezesa Zarządu Głównego SNRP lub na żądanie Zarządu wyrażone w uchwale Dyrektor ODiS składa Zarządowi SNRP pisemną lub ustną informację o działalności ODiS i stanie spraw w danej chwili lub w danej sprawie.

Podstawowe zasady działalności ODiSu uregulowane w § 5 przewidują, że w zakresie tej działalności ODiS gromadzi, ewidencjonuje, przechowuje, opracowuje, zabezpiecza i udostępnia informacje i dokumenty, zwane dalej „materiałami”, uzyskane, związane i wynikające z prowadzonych postępowań, o których mowa wyżej w preambule uchwały, z uwzględnieniem ochrony danych osobowych osób, których dotyczą zgromadzone informacje i dokumenty, zgodnie z wymienioną wcześniej ustawą o ochronie danych osobowych. Natomiast ujawnianie tajemnicy i udostępnianie materiałów uregulowane jest szczegółowo w § 6, w myśl którego dyrektor ODiS każdorazowo na podstawie wyrażonej w tym względzie uchwały Zarządu Głównego SNRP może ujawnić wiadomości stanowiące tajemnicę określoną w § 3 uchwały nr 16/II/2009 i udostępnić zgromadzone materiały do zapoznania się, do analiz i studiów, na zasadach następujących:

a) do zapoznania się – materiały jednostkowe zgromadzone pod jedną sygnaturą – przez osoby zainteresowane, czyli w danym postępowaniu oskarżone lub pozwane, albo ich pełnomocników na podstawie pełnomocnictwa pisemnego,

b) do analiz i studiów – materiały lub kopie materiałów zgromadzonych w ODiS, ale bez danych personalnych – przez osoby prywatne lub instytucje wskazane w uchwale Zarządu Głównego SNRP, w celu prowadzenia analiz i studiów naukowych w zakresie badań prawoznawczych, historycznych, socjologicznych i innych badań naukowych prowadzonych za zgodą lub na zlecenie Zarządu Głównego SNRP,

c) zgromadzone materiały udostępniane w trybie powyższego punktu a) nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania,

d) kopie zgromadzonych materiałów udostępnianych w trybie powyższego punktu b) mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania wymienionym osobom po:

– spisaniu protokołu obejmującego specyfikację wydanych kopii z rubryką przeznaczoną do odnotowania o ich zwrocie,

– złożeniu pisemnej deklaracji przez osobę korzystającą z udostępnienia o niepowielaniu otrzymanych kopii i nierozpowszechnianiu informacji wynikających z kopii poszczególnych dokumentów,

e) na żądanie osób korzystających z udostępnienia Dyrektor ODiS może uwierzytelniać wydawane kopie.

Odpowiedzialność dyrektora wynika z § 7, który przewiduje, że dyrektor ODiS organizuje, nadzoruje i monitoruje udział Stowarzyszenia Notariuszy RP w postępowaniach karnych i cywilnych, w których notariusze występują jako oskarżeni lub odpowiedzialni za szkody, zgodnie z przepisami proceduralnymi tych postępowań (rozdział 10 k.p.k. lub tytuł III k.p.k.); dyrektor ODiS ponosi odpowiedzialność za porządek gromadzonych materiałów i przestrzeganie wszelkich zasad i procedur wyrażony w opisywanej uchwale nr 16/II/2009 i w statucie ODiS.

Statut ODiS-u został przyjęty uchwałą nr 17/II/2009 i wprowadza szczegółowe, typu regulaminowego, regulacje dotyczące funkcjonowania w ramach zasad ustrojowych wynikających z uchwały nr 16/II/2009, zwanej również „uchwałą powołaniową”. I tak rozdział II statutu zatytułowany jest „Prowadzenie archiwum” a rozdział III „Udostępnianie materiałów”. Są dwa główne nurty działalności ODiSu: archiwizowanie i udostępnianie materiałów.

ODiS prowadzi archiwum gromadzące informacje i dokumenty, zwane w preambule i w § 5 powołanej wyżej uchwały powołaniowej „materiałami”. Materiały gromadzi się w teczkach, zgodnie z zasadami okre-

ślonymi w statucie: dla każdej sprawy zakłada się oddzielną teczkę oznaczoną właściwą sygnaturą. Każda teczka na zewnątrz opatrzona jest odpowiednią sygnaturą, a w swym wnętrzu zawiera kartę tytułową i 3 działy. Karta tytułowa zawiera różne informacje, a wśród nich datę założenia teczki, imię i nazwisko notariusza i jego siedzibę z podaniem przynależności do izby, numer uchwały Zarządu Głównego SNRP w sprawie uczestnictwa w danym postępowaniu, numer uchwały Zarządu Głównego SNRP w sprawie udzielenia pełnomocnictwa do udziału w danym postępowaniu, nazwiska ustanowionych pełnomocników, datę zamknięcia teczki (wzór karty tytułowej stanowi załącznik nr 1 do statutu).

W teczce gromadzi się w kolejności chronologicznej wszelkie dokumenty, ich kopie lub odpisy.

W dziale I gromadzi się „karty informacji syntetycznej” składane przez pełnomocnika po każdym jego bezpośrednim udziale w postępowaniu, czy to przez obecność na rozprawie, przy innych czynnościach procesowych, czy też przy badaniu akt (wzór „karty informacji syntetycznej” stanowi załącznik nr 2 do statutu). W tym miejscu pragnę zwrócić uwagę na walor wprowadzenia konieczności usystematyzowania informacji syntetycznej składanej do akt ODiS przez pełnomocnika po każdej jego aktywności w tej roli. Informacja usystematyzowana łatwiej poddaje się analizie i porównaniom, a to może być kopalnią wiadomości do wykorzystania w razie innych, analogicznych postępowań czy stwierdzonych uchybień postępowań *etc, etc*.

W dziale II gromadzi się wszelkie informacje opisowe złożone przez pełnomocnika, a będące rozwinięciem odpowiednich pól „karty informacji syntetycznej”.

W dziale III gromadzi się wszelkie dokumenty, ich kopie i odpisy zgromadzone w danej sprawie, poczynając od kopii uchwały Zarządu Głównego SNRP w sprawie uczestnictwa w danym postępowaniu; o zakwalifikowaniu danego materiału do gromadzenia w dziale III decyduje Dyrektor ODiS.

Zgodnie z dalszymi uregulowaniami statutu w skład archiwum wchodzi:

- a) zbiór teczek, o których mowa wyżej w § 5,
- b) katalog założonych teczek,
- c) skorowidz alfabetyczny nazwisk osób objętych sprawami, dla których założono powyższe teczki,

d) ewidencja udostępniania materiałów.

Katalog, o którym mowa wyżej, zawiera informacje następujące:

a) data założenia teczki,

b) sygnatura ODiS,

c) nazwisko,

d) data zamknięcia teczki.

(wzór „Katalogu” stanowi załącznik nr 3 do statutu).

Skorowidz, o którym mowa wyżej, zawiera informacje następujące:

a) nazwisko,

b) sygnatura ODiS,

c) data zamknięcia teczki.

Ewidencja udostępniania materiałów, o której mowa wyżej, składa się z trzech części, i zawiera informacje następujące:

W części I:

a) numer i datę uchwały Zarządu Głównego SNRP wyrażającej zgodę na udostępnienie,

b) liczbę porządkową udostępnienia,

c) datę udostępnienia, godzinę rozpoczęcia i godzinę zakończenia przeglądania materiałów,

d) nazwisko osoby przeglądającej i ewentualnie nazwę osoby prawnej lub instytucji, której udostępniono materiały, a dla której wymieniona osoba przeglądu dokonuje,

e) czy osoba przeglądająca otrzymała zażądane kopie, w tym kopie uwierzytelnione przez Dyrektora ODiS zgodnie z § 6 lit. e) „uchwały powołaniowej”, a jeśli tak – to których dokumentów, ze wskazaniem ich oznaczenia według § 5 ust. 4 statutu,

f) ewentualne uwagi dotyczące przebiegu udostępnienia,

g) datę i podpis Dyrektora ODiS.

W części II:

a) liczbę porządkową udostępnienia (według części I),

b) numer kolejny sesji przeglądowej, która nie może trwać dłużej niż jeden dzień,

c) jeśli w ramach udostępnienia dana osoba przegląda materiały w sposób ciągły dłużej niż przez jeden dzień – to należy podać numer kolejny sesji przeglądowej,

d) oświadczenie osoby przeglądającej: „otrzymane materiały zwracam kompletne i bez uszczerbku” i podpis tej osoby,

e) data i podpis Dyrektora ODiS, który tym samym stwierdza, że przeglądane materiały zostały zwrócone bez uszczerbku.

W części III – gromadzi się kopie uchwał Zarządu Głównego SNRP wyrażających zgodę na udostępnianie materiałów, o których mowa w § 6 „uchwały powołaniowej” oraz gromadzi się pisemne deklaracje złożone w trybie § 6 lit. d) tiret drugi „uchwały powołaniowej”.

(wzór „Ewidencji udostępniania materiałów” stanowi załącznik nr 4 statutu).

Powyższe przedstawienie dotyczy jednego nurtu działalności ODiS-u, czyli gromadzenia. Jeśli zaś chodzi o udostępnianie, to tu również wszelka dowolność jest zdecydowanie wyłączona, bowiem zgodnie z regulacjami statutowymi Dyrektor ODiS może udostępniać zgromadzone materiały jedynie zgodnie z zasadami wyrażonymi w § 6 „uchwały powołaniowej”, w szczególności zaś udostępnianie może mieć miejsce tylko i wyłącznie:

a) na podstawie wyraźnej w tym względzie uchwały Zarządu Głównego SNRP, której odpis należy złożyć do akt,

b) osobom lub instytucjom wyraźnie wskazanym w uchwale,

c) na cele wyraźnie wskazane w uchwale.

W przypadku gdy Dyrektor ODiS uzna, że osoba, której materiały zostały udostępnione, działa sprzecznie z uchwałą Zarządu Głównego SNRP lub wykracza poza granice wyznaczone daną uchwałą, może udostępnianie udaremnić, przeglądanie materiałów przerwać i niezwłocznie powiadomić o tym Zarząd Główny SNRP, podając jednocześnie przesłanki swej decyzji. Zarząd Główny uchwałą w danej sprawie rozstrzygnie w sposób ostateczny.

Wymieniane w powyższym tekście uchwały oraz statut wraz z załącznikami dostępne w pełnym brzmieniu są na stronie www.rejent.com.pl, w odpowiednich zakładkach „ODiS”.

Przedstawiona struktura i model działania ODiSu są w zasadzie teoretyczne. Obecnie ODiS monitoruje 7 postępowań. Zgromadzonych informacji i materiałów nie jest zatem wiele. W tym miejscu zaznaczyć należy szczególną rolę pełnomocników – to od nich zależy sprawność i efektywność działania ODiS-u! Stowarzyszenie może zorganizować proces gromadzenia informacji i materiałów, a wychodząc z przedstawionych na

wstępie przesłanek uczyniło to, powołując ODiS szczegółowo zaprezentowany wyżej. Jednakże nawet najlepiej zaprojektowana struktura, jeśli nie wypełni się przewidzianą dla tej struktury zawartością – na nic się nie przyda. Bez aktywnego udziału pełnomocników żaden ośrodek nie zgromadzi informacji i materiałów, by mieć co zanalizować i z czego wyciągać wnioski tak szczególne, dla pojedynczych osób mogące mieć znaczenie, jak i ogólne, służące wszystkim notariuszom i szeroko rozumianemu wymiarowi sprawiedliwości! Podjęcie się trudu bycia pełnomocnikiem jest ze wszech miar godne szacunku, ale wymaga też od pełnomocnika odpowiedzialności i wizji swego udziału. Każdy z nas może stać się pełnomocnikiem swego kolegi notariusza lub każdy z nas może takiego pełnomocnika potrzebować.

Z przykrością muszę stwierdzić, że do archiwum ODiS wpływa mało informacji od pełnomocników, w tym informacji syntetycznej przewidzianej w statucie. Z nie mniejszą przykrością odnotowuję zdarzające się absencje ustanowionych pełnomocników, bez podawania przyczyn.

Niech ta krótka prezentacja ODiS-u poruszy nas wszystkich w zrozumieniu motywów powołania ośrodka i ostatecznych celów przed nim postawionych. Stowarzyszenie zbudowało strukturę zdolną postawione przed nią zadania wykonać, ale bez współdziałania, bez zrozumienia sensu tego współdziałania, bez wypełnienia treścią informacji i materiałów uruchomionego archiwum, nic z tego ODiS-u nie będzie!

*Notariusz Jarosław Czarnecki
dyrektor Ośrodka Dokumentacji i Studiów
Stowarzyszenia Notariuszy RP*